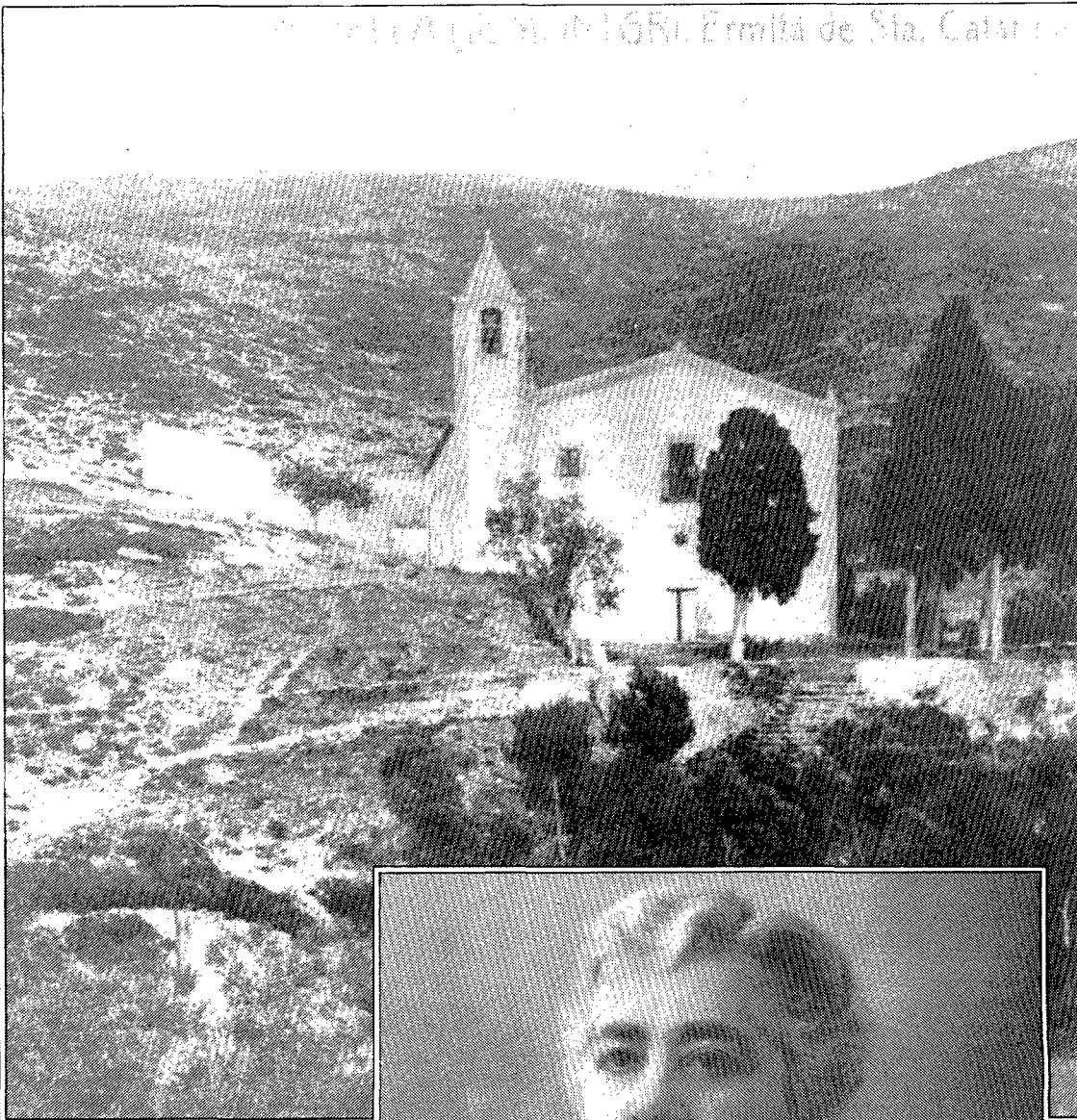
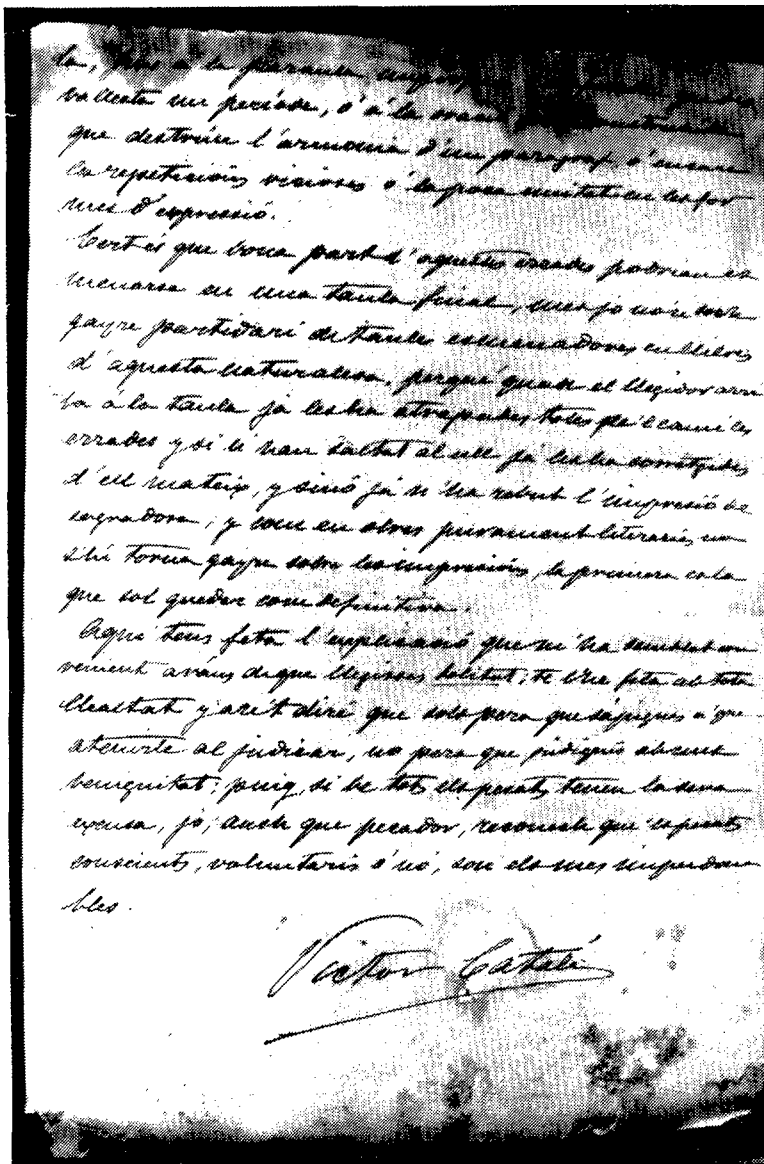

CULTURA

Lluís Albert, músic i estudiós de l'obra de la seva tia, l'escalenca Caterina Albert i Paradís, Víctor Català, explica com el primer editor de *Solitud* i de la revista *Jovenut*, on s'havia publicat la novel·la a terminis, no va accedir a publicar un pròleg que l'autora hi havia escrit per por que li «rebutés» l'obra. Víctor Català s'havia vist obligada per circumstàncies familiars a escriure *Solitud* al mateix ritme de les entregues, per la qual cosa considerava aquest pròleg «una vera necessitat». «La novel·la no és ben bé la meua obra sinó l'obra de les circumstàncies», assegurava, i qualificava la seva elaboració «d'anormalitat».

El pròleg epilògant

Víctor Català tenia per norma encapçalar els seus llibres amb un pròleg. Era com un cordial monòleg que pretenia establir amb el desconegut lector que anava a encetar-lo. Així ho exposa en el volum *Vida molta*, publicat l'any 1950, quan diu: «Fa molts anys, per habitud ja anquilosada, van al davant dels nostres llibres uns mots de proemi que no signifiquen altra cosa que l'exteriorització d'una íntima fretura: la fretura de comunicar, per via directa i personal, amb els nostres llegidors»...

Els pròlegs de Víctor Català, tan personals, són peces clau per a intentar desxifrar la seva complexa personalitat humana i artística. En aquest sentit, les confessions que en ells fa i encara més les que deixa entreveure entre línies, són molt més reveladores que totes les infructuoses entrevistes que es van intentar, en les quals es mostrava molt gelosa del seu món íntim.

Alguns dels magistrals pròlegs de Víctor Català han esdevingut mostres antològiques dins del gènere. Per exemple, el que encapçala el recull *Drames rurals* (1902), quan adreçant-se a «l'escalcanta damisella ciutadana» l'adverteix que «si per encert cau en tes mans de naire, anèmiques i gràcils, aquest llibre te feixuc, perdona'm i deixa'l de seguida, puix no és fet per a tu»... Per acabar fent-li el següent prec: «Plega doncs, damisella ciutadana; creu-me, plega i somia».

No hi ha lletraferit que no recordi aquella justa comparança que fa Víctor Català en el pròleg de les *Ombrioles* (1904): «El cor humà és

com una casa a quatre vents: per tres hi dona ara el sol, ara l'ombra, però el quart està reservat a l'ombra exclusivament»... «Jo, quan vaig començar a guaitar a través de mon cor les coses del món, vaig ensopegar-me a fer-ho per la quarta banda».

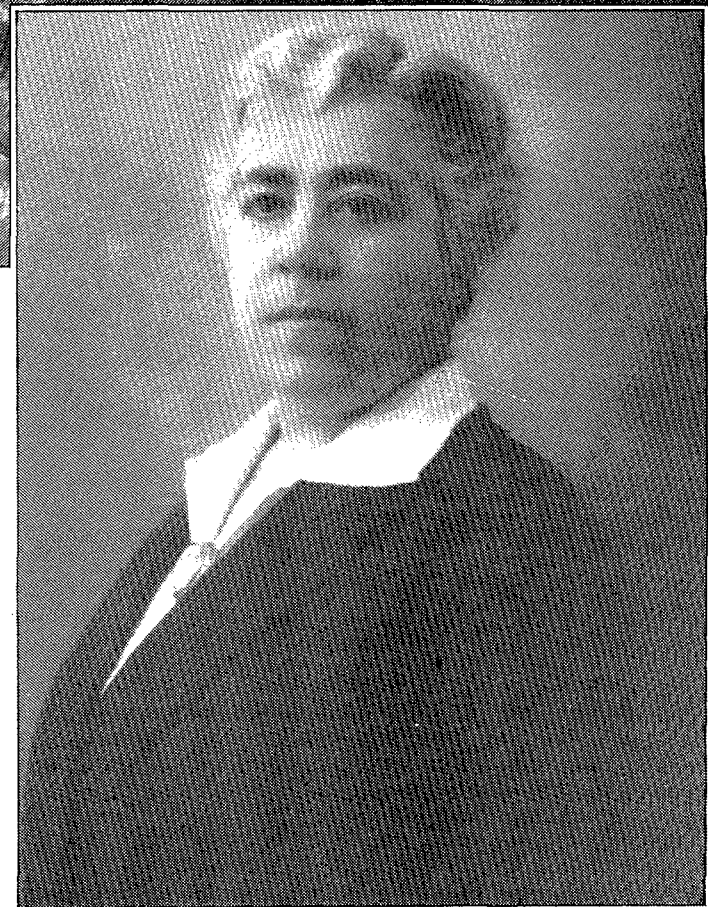
Jovenut, promotora de Solitud

És curiós, però, que *Solitud*, l'obra cabdal de Víctor Català, en publicar-se l'any 1905 oferís una particularitat remarkable: es pot dir que va venir al món òrfena de pròleg. Dic això perquè coneixent els característics pròlegs de l'autora, no mereixen el nom de tal les catorze ratlles comptades adreçades «Al llegidor» que encapçalen la primera edició. Semblen fetes només per a sortir del pas. Com podem

La gestació de la novel·la *Solitud* al mateix ritme que s'anava publicant va significar per a Víctor Català un part literari del qual sempre va conservar un mal record

veure, ara ja en tenim l'explicació.

L'any 1900 es va fundar a Barcelona el setmanari catalanista *Jovenut*, dirigit per Lluís Via. Hi col·laboraven les primeres firmes literàries de l'època, des de Verdaguier a Maragall. Caterina Albert, protegida sota el seu pseudònim gràcies a la complicitat d'un llibreter de confiança que li servia d'enllaç a la Ciutat Comtal, va enviar a la revista alguna de les narracions curtes que després van popularitzar la denominació genèrica de drames rurals. Tant la seva qualitat literària com el misteri de la desconeguda identitat d'aquell autor novell, van despertar tot seguit l'interès del cos de redacció. Així, Lluís Via va demanar a Víctor Català una narració més llarga, en forma de novel·la, per a publicar-la per capítols en el fulletí setmanal de la revista. Caterina Albert s'hi va comprometre, però el cas és que, a causa d'una llarga malaltia de la seva mare, no es va poder posar a la tasca amb antelació. Quan va arribar l'hora de la publicació, va haver d'anar escrivint *Solitud* sobre la marxa, és a dir que, quan acabava de lliurar l'original d'un capítol, havia de començar a improvisar el següent, sense tenir temps en molts casos ni de corregir les proves d'impremta. En tals angoixoses condicions es comprendrà que la gestació de *Solitud* va significar per a la meua tia un dolorós part literari del qual sempre va servir un pèssim record. Malgrat els lloers aconseguits amb aquesta novel·la, ella va quedar tan traumatitzada per l'esforç que, anys més tard, en una entrevista conce-

A l'esquerra, fragment final del pròleg manuscrit de Víctor Català. A la dreta, l'Ermita de Santa Caterina, a la vall del Montgrí, escenari idealitzat de *Solitud*. A sota, l'autora.

dida a Tomàs Garcés, li va confessar que no havia rellegit *Solitud* fins que Marcel Robin la va traduir al francès i es va veure obligada a fer-ho per tal de comparar les proves amb la versió catalana original. Conservo una colla de cartes de Lluís Via —aquestes adreçades a

l'Escala i a nom de Caterina Albert— datades al llarg de l'any 1904, reclamant continuament més material per a la impremta. Són testimonis de l'increïble i tan anòmal procés creador que va donar lloc a la novel·la que ha estat qualificada de monument de la literatura catalana. És un miracle poc divulgat que, quan es coneix, fa créixer encara més els mèrits de l'obra i de la seva autora.

Les dues primeres edicions

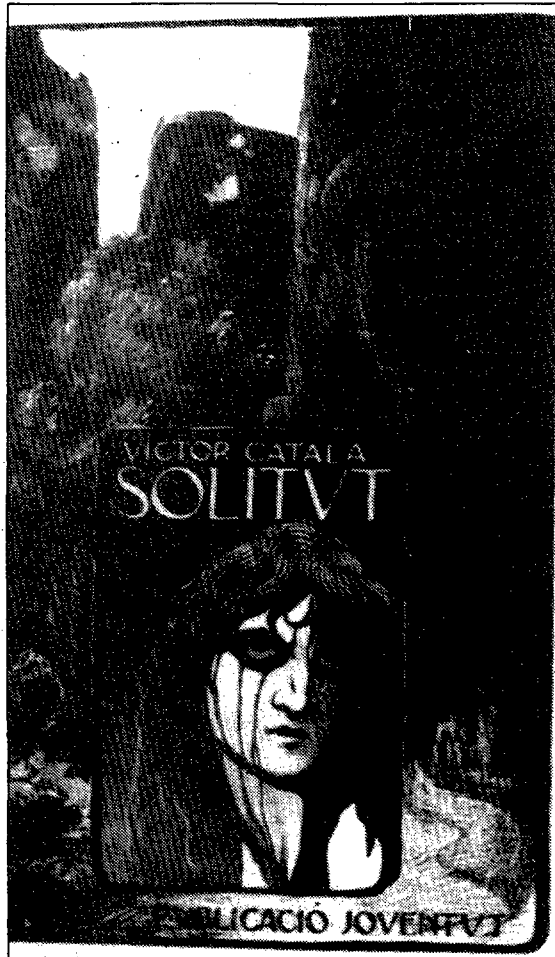
Caterina Albert, portada per la falsa impressió purament subjectiva que ella tenia de l'obra, va aconseguir amb treballs que Lluís Via accedís a posar en la primera edició les alludides catorze ratlles intentant justificar-se davant dels lectors. Així, aquest, en carta del 15 de febrer de 1905, amb motiu d'haver rebut els darrers originals de *Solitud* i a punt de publicar-la sencera, li diu: «L'obra, doncs, tal com ella és, em resulta rodona i bellíssima. Si quelcom hi ha que no em convenci, perquè a mon entendre desdiu de tot el demés, és el pròleg...

Víctor Català deia en aquest pròleg: «Corresponent a la anormalitat de sa gestació, m'ha sortit l'obra, en definitiva, plena de sobres aquí, de falles allà, de pecats mortals i venials»

Bo és fer constar que hi ha hagut entrebancs i sobretot que hi ha errades, més sense al·legar-ho per justificar defectes que tal vegada estan més en la seva apreciació que en la realitat. El públic i la crítica van demostrar que Lluís Via tenia raó.

La publicació de *Solitud* va constituir el que ara en diríem un autèntic best seller: dintre el mateix any 1905 se'n va tirar una segona edició. Aquesta vegada sí que Lluís Via, envalentint per l'èxit assolit, va substituir les ratlles inicials de Víctor Català pel següent pròleg de l'editorial:

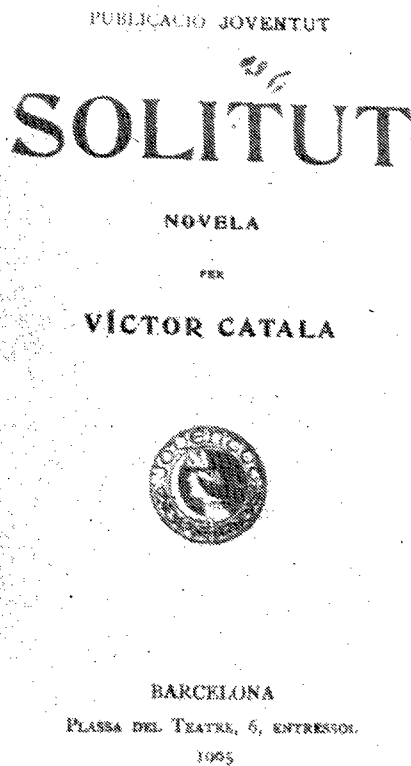
«No són pas sobers aquests mots que Joventut posa per davanters a la segona edició de «Solitud», preuat joíell de sa Biblioteca. Ells han de substituir els que, contra nostre parer, estampà l'autor en donar a llum sa novel·la, avui ja famosa. No sabem el que ell hauria volgut que fos, però no dubtàvem pas tampoc que havia d'ésser acollida amb general aplaudiment. Si nosaltres fóssim venjats, per escarmentar Víctor Català corregint-lo per sempre més del pecat de la modestia, reproduiríem aquí les crítiques i les lloances arreu escampades per sos admiradors de la darrera hora i pels fervents devots que saberen endevinar des de ses primeres produccions el lloc cabdal que havia d'atènyer entre els mestres de literatura catalana. Nosaltres ens confortem amb una més petita revenja; nosaltres li imposem com a penitència que no trigui a donar una altra obra que arribi, per sa vàlua, fins a esborrar el record de «Solitud», amb tot i ésser justament tinguda per obra mestra i que pugui Joventut enriquir amb aqueix nou volum sa ja considerable Biblioteca, per a honor i glòria de Catalunya i per a major confusió de sos enemics de fora i de dintre».

En l'abans esmentada entrevista amb Tomàs Garcés, Caterina Albert, comentant l'aparició de *Solitud*, li va dir: «Volia posar-hi un pròleg tan ple de disculpes i de vergonya que en Via el rebutjà». És un paràgraf que sempre m'havia intrigat, però les meves recerques havien estat endebades. Per fi, fa unes setmanes, revisant originals manus-

crits de la meua tia, el cor em va fer un salt: tenia entre les mans quatre folis escrits a mà amb una nota autògrafa que no deixava lloc a cap dubte: «Pròleg que en Lluís Via es negà a posar en la segona edició de «Solitud», dient que li podria rebotar l'obra».

Ara que *Solitud* ja està a prova de «rebotades» i esperant donar a

conèixer el pròleg íntegrament, n'avanço aquí uns quants paràgrafs. Són suficients per a comprendre que Lluís Via es negués a publicar-lo... «Llegidor meu: El costum que tinc d'adreçar-te quatre mots explicatius al davant de tots mos llibres, si en altres podies judicar-lo vici, és en aquest una vera necessitat. En efecte, «Solitud» era d'una manera

Primera edició de *Solitud*, amb coberta il·lustrada per J. Triadó.

que mereix una breu explicació per a que no em tinguis, en llegir-la, per massa tranquil o poc respectuós amb tu... «Solitud», doncs, no és ben bé la meua obra, sinó l'obra de les circumstàncies... Corresponent a la anormalitat de sa gestació, m'ha sortit l'obra, en definitiva, plena de sobres aquí, plena de falles allà i de pecats mortals i venials de totes bandes. Sens els que per escapar a mon coneixement escapen també a ma responsabilitat, la consciència m'acusa de bon nombre. Així, llegidor, te confesso que a mon entendre, trobaràs a mancar a «Solitud» la fortalesa de la concentració, l'entrelligat del mètode, la serenor del repòs depurador i el casticisme assolible ja avui en nostra llengua... Aquí tens feta l'explicació que m'ha semblat convenient abans que llegissis «Solitud»; te l'he feta amb tota lleialtat i ara et diré que sols per a que sàpigues atenir-te en judicar, no per a que judiquis amb més benignitat; puig, si bé tots els pecats tenen la seva excusa, jo, encara que pecador, reconec que els pecats conscients, voluntaris o no, són els més imperdonables».

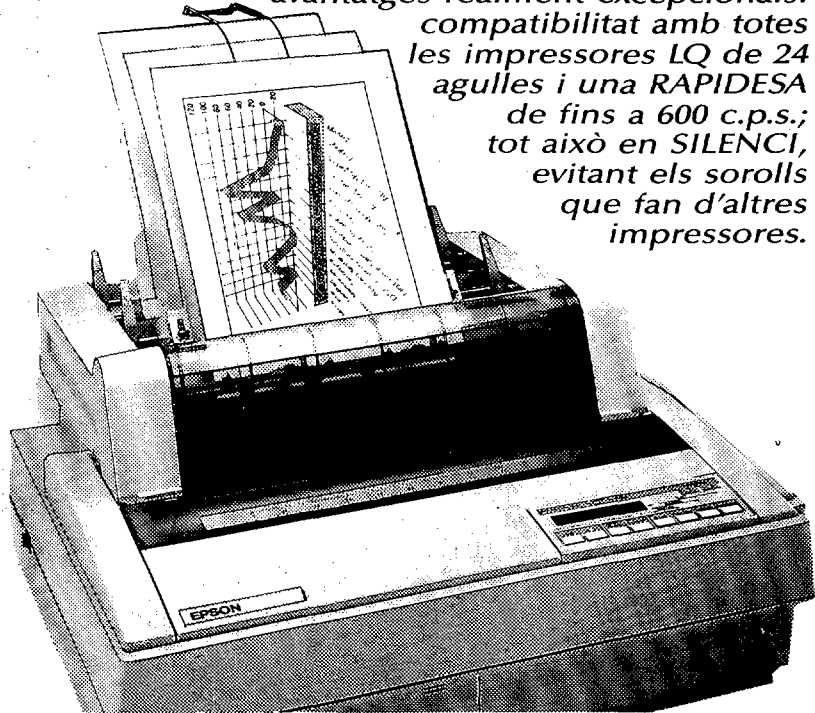
Actualment aquest pròleg és pura anècdota. D'ell, les úniques coses vàlides són la modestia i l'honoradesa de l'autora, constants personals que havien d'informar tota la seva actuació humana i artística. El que resulta evident és que la persona més sorpresa per l'èxit esclatant de *Solitud* fou una escalenca que es deia Caterina Albert i Paradís.

LLUÍS ALBERT

LA QUALITAT QUE NO SE SENT

Epson SQ-850, la impressora d'injectors de tinta amb més prestacions.

L'alta qualitat de la impressora de 24 injectors de tinta SQ-850, ofereix uns avantatges realment excepcionals: compatibilitat amb totes les impressores LQ de 24 agulles i una RAPIDESA de fins a 600 c.p.s.; tot això en SILENCI, evitant els sorolls que fan d'altres impressores.

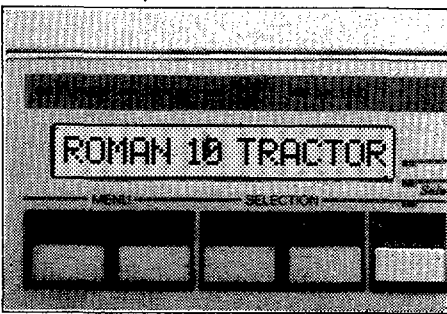

139.000 pts. Sense IVA

- Letra de alta calidad ROMAN-LQ.
- Letra de alta calidad SANS SERIF-LQ.
- Letra de alta calidad COURIER-LQ.
- Letra de alta calidad PRESTIGE-LQ.
- Letra de alta calidad SCRIPT-LQ.
- Letra de alta calidad OCR-B-LQ.
- Letra de alta calidad OCR-A-LQ.
- LETRA DE ALTA CALIDAD ORATOR-LQ.
- Letra de alta calidad ORATOR-S-LQ.

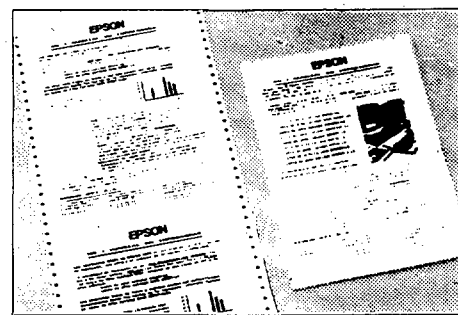
TIPUS DE LLETRA

Els seus 10 tipus de lletra diversos permeten una perfecta qualitat d'acabat de qualsevol document, evitant haver de comprar els cartutxos de diversos tipus d'escriptura una vegada s'ha adquirit una impressora amb només 2 o 3 tipus de lletra.

PLAFÒ LCD

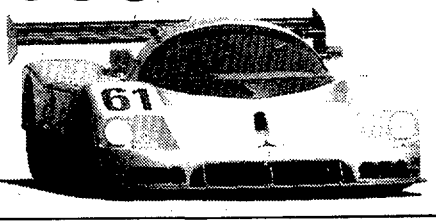
El plafó de cristall líquid de la SQ-850 li permet realitzar innumerables funcions amb només pulsar unes tecles.

PAPER CONTINU / FULLS SOLTS

Altres impressores de tinta no permeten la utilització de paper continu. L'alta tecnologia d'EPSON ha superat fa temps aquest problema i així la SQ-850 permet els dos tipus de paper pulsant simplement una tecla. (PAPER PARKING).

600 c.p.s.

ALTA VELOCITAT

La impressora SQ-850 treballa a una velocitat de fins a 600 c.p.s. (caràcters per segon). Indubtablement és una de les impressores més ràpides del món.

Informàtica 3
DISTRIBUÏDOR OFICIAL
C. Del Mar, 8 Baixos
Tel. 31 69 37 PALAMÓS (Girona)

EPSON
n.º 1 mundial en impressores